

**Art and Design for All
The Victoria and Albert Museum
18 november 2011 t/m 15 april 2012**

**Persconferentie
17 november 2011**

Inhoud

1.	Algemene informatie	p. 2
2.	Informatie over de tentoonstelling	p. 4
3.	Achtergrondinformatie	p. 7
4.	Media in de tentoonstelling	p. 14
5.	Catalogus	p. 16
6.	Lopende en aankomende tentoonstellingen	p. 17

Algemene informatie

Looptijd tentoonstelling	18 november 2011 t/m 15 april 2012
Directeur / intendant	Robert Fleck
Commercieel directeur	Bernhard Spies
Curatrice	Marie-Louise Gräfin von Plessen
Curator	Julius Bryant, Victoria and Albert Museum
Tentoonstellingsleiding	Katharina Chrubasik
Hoofd corporate communicatie / persvoorlichter	Sven Bergmann
Catalogus / persexemplaar	32 € / 15 €
Openingstijden	dinsdag en woensdag: 10.00 – 21.00 uur donderdag t/m zondag: 10.00 – 19.00 uur vrijdag voor groepen geopend v.a. 9.00 uur maandags gesloten
Feestdagen	25 en 26 december 2011 (Kerstmis) 10.00 – 19.00 uur geopend 24 en 31 december 2011 gesloten
Entree (incl. audio-leidingen) normaal / met korting / familiekaart Happy-Hour-Ticket	9 € / 6 € / 16 € 5 € dinsdag en woensdag 19.00 – 21.00 uur donderdag t/m zondag: 17.00 – 19.00 uur (enkel voor individuele bezoeker)
Dagelijkse rondleiding (in het Duits)	kosten: 3 € (+ entree) met korting: 1,50 € (+ entree) dinsdag: 15.00 uur woensdag: 16.00 uur zaterdag: 15.00 uur zon- en feestdagen: 12.00 uur
Rondleiding voor kinderen vanaf 6 jaar	6 € incl. entree zon- en feestdagen: 12.00 uur
Audio-leidingen	Duits, Engels
Wegbeschrijving OV	metro 16, 63, 66 buslijn 610 en 630 tot halte Heussallee / Museumsmeile
Persinformatie (Duits / Engels)	www.bundeskunsthalle.de/presse

Informatie over het aanvullend
programma en groepsrondleiding

tel. 0049 228 9171-263
kunstvermittlung@bundeskunsthalle.de

Algemene informatie (Duits / Engels)

tel. 0049 228 9171-200
www.bundeskunsthalle.de

Website tentoonstelling

www.bundeskunsthalle.de/ausstellungen/victoria_albert/ms/index.php

---

In samenwerking met

Cultuurpartner

Informatie over de tentoonstelling

Het Victoria and Albert Museum te Londen is 's werelds toonaangevende museum op het vlak van kunst en design. Maar liefst 15 nationale collecties, gaande van mode en fotografie tot post-klassieke beeldhouwwerken en architectuur, hebben er een plek gekregen waardoor de V&A (voor de vele vrienden) is uitgegroeid tot een cruciale inspiratiebron voor kunstenaars, ontwerpers en iedereen met een gevoel voor stijl. *Art and Design for All – The Victoria and Albert Museum* is de grootste tentoonstelling die ooit in het buitenland rond de V&A werd georganiseerd en stelt het museum voor als een levendige, moderne bestemming waar iedereen kan genieten van het beste wat kunst, design en beeldcultuur vandaag de dag te bieden hebben, maar ook een bijzonder rijk beeld geeft van toegepaste kunst uit de vorige eeuwen.

Art and Design for All, een gemeenschappelijk project van de V&A en de Kunst- en Tentoonstellingshal van de Bondsrepubliek Duitsland (Bundeskunsthalle), is het nieuwste luik van een reeks bijzonder succesvolle tentoonstellingen die gewijd zijn aan 'De Grote Collecties'. Sinds de Bundeskunsthalle in 1992 zijn deuren opende bracht deze reeks meesterwerken van o.a. de Hermitage (Sint-Petersburg), het Museum of Modern Art (New York), het Museo Nacional del Prado (Madrid), de Vaticaanse musea (Rome), Petit Palais (Parijs) en het Guggenheim (New York) naar Bonn. Dit is de allereerste samenwerking met een Brits museum.

De tentoonstelling omvat onder andere meesterwerken op het vlak van beeldende en decoratieve kunst uit de 19de eeuw -meubilair, keramiek, fotografie, wandtapijten, mode, beeldhouwwerken, juwelen- waaronder heuse schatten uit Indië, China, Japan en het Midden-Oosten. Maar *Art and Design for All* is veel meer dan een unieke tentoonstelling met 500 pronkstukken. De expositie gaat ook nader in op de ontstaansgeschiedenis en invloed van de V&A als een nieuw soort museum dat de kwaliteit van design in het dagelijkse leven - of het nu gaat over kledij die mensen dragen of over alle aspecten van de ruimtes waarin we werken of die we 'thuis' noemen- wilde hervormen en vooral verbeteren. Dit gegeven maakt dat de missie van de V&A vandaag de dag nog steeds bijzonder relevant is.

Art and Design for All opent met een luik over de oprichter van de V&A: Prins Albert, de in Duitsland geboren prins-gemaal van koningin Victoria (hij was trouwens van het geslacht Saksen-Coburg en Gotha, waar ook het Belgische vorstenhuis van afstamt), die 150 jaar geleden (op 14 december 1861) overleed. Bonn staat nog steeds bekend als een historische universiteitsstad aan de Rijn en het is hier dat Albert zijn opleiding kreeg. Nieuw onderzoek dat in het kader van deze expositie werd uitgevoerd, toont aan dat, in die context, de hervormingen van het schoolsysteem in Duitsland in het begin van de 19de eeuw aan de basis liggen van de intellectuele roots van de V&A. Albert's grootste triomf in Groot-Britannië was niet voor niks de organisatie van de allereerste Wereldtentoonstelling, de 'Great Exhibition' die in 1851 plaats vond in het Crystal Palace (Hyde Park, Londen). Schilderijen die destijds werden gemaakt brengen de pracht en praal van de verschillende tentoonstellingen opnieuw tot leven, terwijl een speciaal voor *Art and Design for All* gemaakte cinematische, driedimensionale computersimulatie de bezoeker het adembenemende gevoel geeft dat hij anno 1851 zelf door het Crystal Palace wandelt.

Het succes van de Great Exhibition was zodanig groot dat, toen de deuren definitief werden gesloten, de opbrengst van de ticketverkoop kon worden gebruikt om in Londen en masse grond op te kopen waar vervolgens een permanente culturele wijk zou verrijzen. Albert's visie van een samenhangende gemeenschap van musea, concertzalen en universiteiten -die in de volksmond al gauw bekend stond als 'Albertopolis'- werd ook realiteit; momenteel maakt V&A deel uit van deze unieke verzameling van internationale instellingen in South Kensington. Deze tentoonstelling laat het publiek voor het eerst kennis maken met de

verschillende, door Albert aangevraagde ontwerpen die destijds door verschillende Britse en Duitse architecten werden ingediend.

Het Franse antwoord op de Great Exhibition -de '*Expositions Universelles*'- wordt in *Art and Design for All* geïllustreerd met een aantal meesterwerken die toen voor de V&A werden aangekocht op diezelfde exposities. De eerste wereldtentoonstelling in Londen toonde weliswaar aan dat Groot-Britannië inderdaad 'the workshop of the world' (het industriële hart van de planeet) was, maar bevestigde tegelijk ook dat, wat goede smaak betreft, Frankrijk nog steeds de toon aangaf in de westerse wereld. Een ander aspect waar het publiek tijdens de Great Exhibition kennis mee maakte was de kwaliteit van Aziatische ambachtelijke kunst. In dat verband kan men zelfs stellen dat de V&A -als indirect toonbeeld van de Britse industriële en economische macht- een aanzet heeft gegeven tot het concept 'globalisering'. De inspirerende invloed van Indische, Chinese en Japanse ontwerpen wordt in deze tentoonstelling benadrukt met objecten uit Azië die in de 19de eeuw door de V&A werden aangekocht. Ze geven een uitstekend beeld van de ontwerpers, de fabrikanten, de verkopers en hun klanten.

Een ander, essentieel aspect van de vroege V&A collecties dat in deze tentoonstelling aan bod komt is de reproductie van kunstwerken in de vorm van afgietsels in gips, electrotypes en foto's. Daarmee wilde men (zoals de National Art Library -die deel uitmaakt van de V&A- dat nog steeds doet) de collecties van het museum in een bredere context plaatsen en op die manier het aanbod universeler en dus voor iedereen toegankelijk maken. Men zou zelfs kunnen zeggen dat die nieuwe musea op dat vlak het internet van de 19de eeuw waren. Het lijkt dat aan de vroege collecties van de V&A is gewijd wordt afgesloten met Arts & Crafts meubilair en wandtapijten die werden ontworpen door o.a. William Morris, William Burges en Christopher Dresser, een gedeelte over art nouveau en beeldhouwwerken van August Rodin.

Het volgende luik bestaat uit een fotogallerij met beelden van kunst- en designmusea die ook in de 19de eeuw in andere landen werden opgericht, waarmee het belang van de V&A als prototype voor een nieuw soort museum wordt benadrukt. Het merendeel van haar buitenlandse neefjes floreert nog steeds, met in hun schaduw bibliotheken en kunstacademies die zelf dan weer uitstekende voorbeelden zijn / geven / opleiden van het beste wat hedendaagse architectuur, interieurontwerp en product design te bieden hebben.

Het laatste gedeelte van *Art and Design for All* staat in het teken van hedendaags design met een selectie van de meest recente aanvullingen van hun collectie. Verder krijgt de bezoeker niet alleen video interviews met de belangrijkste ontwerpers van het moment te zien; hij kan ook geschreven en/of geschilderde bijdrages bewonderen die deze kunstenaars speciaal voor deze tentoonstelling hebben gemaakt. Het is als het ware een eerbetoon aan de V&A als creatieve inspiratiebron voor de 21ste eeuw.

Art and Design for All vindt plaats onder de hoge bescherming van ZKH Prins van Wales en bevat -afgezien van stukken uit de Royal Collection en de V&A zelf- uitgeleende werken uit de collecties van het Science Museum (waarbij de nadruk wordt gelegd op de gemeenschappelijke ontstaansgeschiedenis), Museum of London, de Royal Commission for the Exhibition of 1851 en het Museum voor Toegepaste Kunst in Boedapest (Magyar Iparművészeti Múzeum). Op die laatste locatie krijgt deze tentoonstelling ook een vervolg (van 24 mei tot 16 september 2012).

Door de V&A in de kijker te zetten als het prototype voor de kunst en design musea die in de 19de eeuw werden opgericht, wil *Art and Design for All* zowel de waarde als het potentieel van diezelfde musea benadrukken. In de loop van de 20ste eeuw hebben veel van die musea hun focus enigzins verlegd van het verzamelen van hedendaagse design naar het

tentoon stellen van hun historische schatten, maar dat neemt niet weg dat ze -zoals de V&A- hetzelfde mission statement blijven hanteren: de kwaliteit van design voor het dagelijkse leven verbeteren. Onze omgeving is tenslotte vooral visueel en dus moeten we daar zo veel mogelijk van kunnen genieten. Of nog korter: toegepaste kunst maakt het leven mooier.

Achtergrondinformatie

1. Prins Albert en de oorsprong van het museum

In 1857 opende koningin Victoria en prins-gemaal Albert van Saksen-Coburg en Gotha het South Kensington Museum, de voorloper van het Victoria and Albert Museum. De stichting van het museum is met name te danken aan de inzet van de prins.

In 1840 trad de Britse koningin Victoria in het huwelijk met haar neef prins Albert. Als prins-gemaal bekleedde Albert talloze maatschappelijke functies, maar toonde vooral betrokkenheid bij kunst, wetenschap en techniek. Vanaf 1843 was hij president van de *Society for the Encouragement of Arts, Manufactures and Commerce* en vanaf 1847 hoofd van de universiteit van Cambridge. Ook initieerde en realiseerde hij de eerste wereldtentoonstelling in Londen in 1851. Het commerciële succes van de tentoonstelling faciliteerde de stichting van het South Kensington Museum.

De geestelijke wortels van het museum reiken tot diep in de studietijd van de prins. Tussen 1837 en 1838 studeerde prins Albert aan de Rheinische Friedrich Wilhelms Universität. Zijn studie onder August Wilhelm Schlegel, Johann Gottlieb Fichte en Justus Perthes combineerde rechten en staatswetenschappen met filosofie en andere geesteswetenschappen. De universiteit van Bonn volgde het nieuwe humanistische onderwijssysteem van Wilhem van Humboldt waarin het concept 'Bildung' -vrij vertaald algemene vorming- centraal stond. Dit universele onderwijsideaal vormde de prins op politiek, cultureel en wetenschappelijk gebied en beïnvloedde zijn encyclopedische visie voor het cultuurforum in Londen.

2. Basis voor de toekomst

In 1837 werd in Londen de Government School of Design opgericht. Het was een school voor toegepaste kunst waar kunsthandwerkers, kunstenaars en fabrikanten werden opgeleid. Het doel was de industriële productie van nijverheidsvoorwerpen te bevorderen. Verschillende Franse en Pruisische scholen dienden als voorbeeld. Na 1842 werden ook vrouwen toegelaten.

Vanaf het begin was de opbouw van een studieverzameling van hoogwaardige voorwerpen een belangrijk punt voor de school. Aankopen op de Parijse *Exposition des Produits de l'Industrie Française* van 1844 gaven de verzameling fundamentele impulsen; de Franse objecten werden gezien als voorbeelden voor uitstekende vormgeving.

In 1852 nam Henry Cole de leiding van de school over. Onder het pseudoniem Felix Summerly richtte hij de firma *Felix Summerly's Art Manufactures* op. Hij stelde kunstenaars aan om hoogwaardig vormgegeven alledaagse voorwerpen te ontwerpen. Cole wilde hiermee de verbinding tussen kunst en nijverheid stimuleren.

De *Society for Encouragement of Arts, Manufactures and Commerce* werd in 1754 opgericht. Het verbeteren van de kwaliteit van Britse producten op de internationale markt, vooral met het oog op concurrent Frankrijk, behoorde tot de taken van deze organisatie. Ook de tentoonstellingen van Britse nijverheid die de Society tussen 1847 en 1849 organiseerde, begunstigde de oprichting van een museumcollectie voor toegepaste kunst in Londen.

3. De wereldtentoonstelling van 1851

In 1851 werd in Londen de *Exhibition of the Works of Industry of All Nations* geopend. Het initiatief voor deze eerste wereldtentoonstelling kwam van prins Albert en Henry Cole. Zij zagen de tentoonstelling als een manier om de opleiding voor toegepaste kunst te verbeteren en de invloed van wetenschap en kunst op de industrie te verhogen. Het door Joseph Paxton ontworpen spectaculaire Crystal Palace in Hyde Park, een bijna 600 meter lange hal van geprefabriceerde delen uit ijzer en glas, bood plaats aan 100.000 tentoonstellingsobjecten uit alle werelddelen: grondstoffen, machines en mechanische uitvindingen, handwerk, voorwerpen uit de toegepaste kunst en sculpturen. De wereldtentoonstelling duurde van 1 mei t/m 15 oktober 1851 en werd bezocht door 6 miljoen

mensen. De doelstellingen waren vreedzame relaties in de vrije handel tussen de naties te bevorderen en de concurrentiepositie van Britse producten op de wereldmarkt te verbeteren. De *Government School of Design* kreeg van de regering een budget van £5.000 en kocht op de tentoonstelling sieraden, zilversmeedwerk, behang, glas en keramiek aan. Het commerciële succes van de werelddtentoonstelling financierde de aankoop van 35 hectare land tussen Hyde Park en Brompton Road in de wijk South Kensington. Het Victoria and Albert Museum maakt deel uit van het culturele stadsdeel dat hier ontstond en later bekend werd als 'Albertopolis'.

4. Museum of Manufactures

Op 19 mei 1852 werd in de Koninklijke residentie Marlborough House het Museum of Manufactures geopend. De collectie werd opgericht om vormgevers op te leiden, fabrikanten aan te zetten om kwaliteitsproducten te maken, en in het algemeen om de smaak van het publiek te verbeteren. Zij bestond uit aankopen van de Government School of Design en objecten die tijdens de werelddtentoonstelling van 1851 waren aangeschaft.

John Charles Robinson, de eerste curator van het museum, gaf de verzameling een sterk historisch karakter en verrijkte de collectie met objecten die representatief waren voor de kunst uit de middeleeuwen en renaissance.

Henry Cole, de eerste directeur van het museum, bepleitte het principe dat het praktische nut voorop staat bij de productie en decoratie van een gebruiksvoorwerp en dat de karakteristieke eigenschappen van het materiaal moeten worden gerespecteerd. In de tentoonstelling *Examples of False Principles in Decoration* van 1852, die Cole concipieerde, werd het publiek geconfronteerd met voorbeelden van slecht ontwerp. Zijn doel was de mensen op te voeden in goede smaak en fatsoen. Alhoewel Charles Dickens deze expositie als 'horrorkamer' bestempelde, waren de tentoongestelde voorwerpen in hun tijd stuk voor stuk een groot commercieel succes.

In 1853 werd deze jonge instelling onder de naam Museum of Ornamental Art samen met de Government School of Design ingelijfd in het Department of Science en Art, dat ook onder leiding van Henry Cole stond. Deze fusie beoogde 'volmaakte afbeeldingen en modellen in een eerste klas school' samen te brengen.

5. Prins Alberts visie

Na het succes van 1851 zocht Prins Albert naar nieuwe wegen om de didactische, intellectuele en industriële impulsen die de werelddtentoonstelling teweeg had gebracht voor kunst, wetenschap en technologie te behouden. Met de winst van £186.000 kon ten zuiden van het Crystal Palace 86 morgen land in de landelijke voorstad South Kensington worden aangekocht. Hier ontstond later het cultuurforum 'Albertopolis'.

Om zijn plannen te verwezenlijken nam prins Albert vooraanstaande Britse architecten in dienst. Ook Gottfried Semper, die vanaf 1849 als vluchteling uit Dresden aan de Government School of Design les gaf, en zijn student Ludwig Gruner adviseerden de prins. Verder waren er fotografieën van de voorbeeldcollectie van de baron von Minutoli – in Liegnitz, 1815, opgericht om de nijverheid te stimuleren. Samen versterkten zij Alberts visie van een architectuurensemble voor vorming en onderwijs ter bevordering van de kunsten.

Toen het Britse Lagerhuis in 1853 instemde met de geplande verhuizing van de Londense National Gallery naar South Kensington, nam prins Albert drie architecten in dienst om een algemeen plan te ontwerpen dat plaats bood aan museumgebouwen en universitaire instituten. Het 'Forum der Künste und Wissenschaften' dat Ludwig I van Beieren met zijn hofarchitect Leo von Klenze in 1815 in München had ontworpen, diende als voorbeeld bij de vormgeving van dit terrein.

6. Voorbeelden en *Expositions Universelles* in Parijs

De collecties van Alexandre Lenoir en Alexandre du Sommerard in Parijs waren belangrijke bronnen van inspiratie bij de opbouw van de documentatie- en materiaalcollectie van het South Kensington Museum. De Franse autodidact en kunstkenner Alexandre Lenoir (1761–

1839) bracht talrijke Franse kunstwerken tijdens de Franse Revolutie van 1789 in veiligheid. In 1796 richtte hij in het voormalige klooster van de Petits Augustins in Parijs een museum in voor deze werken. Alexandre du Sommerard had in het Hôtel de Cluny een collectie Franse werken uit de middeleeuwen en de renaissance ondergebracht. De Franse staat kocht zijn collectie in 1843. De werken dienden als voorbeelden bij het opleiden van Franse ambachtslieden. In 1847 werden de verzameling van Lenoir en du Sommerard in het Musée de Cluny bijeengebracht.

Na de napoleontische oorlogen werden in Frankrijk vaker tentoonstellingen voor eigentijds handwerk georganiseerd. In Parijs werd om de vijf jaar de *Exposition des Produits de l'Industrie Française* gehouden. De expositie van 1849 was het rechtstreekse voorbeeld voor de Londense wereldtentoonstelling van 1851. De Franse reactie op de *Great Exhibition* van 1851 was de *Exposition Universelle* van 1855. In Londen bevorderde de concurrentie tussen deze naties de aankopen voor de verzamelingen. Het South Kensington Museum kocht op de *Expositions Universelles* in 1855 en 1867 talloze designvoorwerpen, luxueus textiel en papierbehang van toonaangevende Franse fabrikanten.

7. Het South Kensington Museum

In 1857 opende koningin Victoria het South Kensington Museum. Het museum werd gehuisvest in een provisorische ijzeren constructie, die in de volksmond 'Brompton Boilers' werd genoemd. Naast collecties van toegepaste kunst bood het museum ook onderdak aan gepatenteerde uitvindingen, modellen voor het bouwwezen, dierlijke producten, levensmiddelen, lesmateriaal en belangrijke Franse en Italiaanse kunstwerken uit de middeleeuwen en de renaissance.

Het museum werd gezien als school voor de ontplooiing van de smaak van het volk en was voor iedereen toegankelijk. Het bevorderde de esthetische kwaliteit van Brits handwerk en Britse industriële producten en lokte bezoekers met nieuwigheden:

Uit de handbibliotheek voor de studenten en leden van de Government School of Design ontstond de National Art Library, 's werelds eerste kunstbibliotheek. Boeken, afgietsels en fotografieën dienden het algemene onderwijsideaal van het museum: het brede publiek toegang tot culturele resources te verschaffen. Publieke rondleidingen, avondlezingen bij gaslicht, colleges onder leiding van curatoren en goedkope publicaties waren andere initiatieven dit doel te verwezenlijken.

Het South Kensington Museum was het hele jaar door, zes dagen per week, geopend. Op sommige dagen was de entree gratis om zo voor alle lagen van de bevolking toegankelijk te zijn. In de vroege jaren zestig van de 19^e eeuw telde het museum gemiddeld 12.000 bezoekers per week. De belangrijkste innovaties van het museum waren een zaal voor lezingen, de eerste restaurants en openbare toiletten.

8. Origineel en reproductie

Het documenteren van Europese kunstschaten door middel van reproducties was een belangrijke aangelegenheid voor het South Kensington Museum. Het museum had hoge verwachtingen van de nieuwe technologie, vooral van het gietproces. Al in 1841 werd in de Government School of Design een voorbeeldcollectie van gipsmodellen opgebouwd. Deze collectie werd uitgeleend aan designscholen in het hele land en werd later deel van het museum. Vanaf 1858 was er een studiezaal in het museum met gipsafgietsels, galvanoplastieken en fotografieën van museumobjecten. De reproducties beperkten zich niet tot het museumbestand en de fotografische collectie was een wereldprimeur. Reproducties van o.a. byzantijnse en middeleeuwse ivoren tabletten, gotische sculpturen en bronzen juwelen uit de renaissance fungeerden als voorbeeld voor kwaliteitshandwerk. De bezoekers konden zelfs een afgietsel in het museum kopen.

In 1867 ondertekenden 15 Europese troonopvolgers en vorsten een verdrag voor de internationale uitwisseling van kopieën van beeldende kunst.

De beslissing om meer kopieën in opdracht te geven was cruciaal voor de uitbreiding van de collectie in het South Kensington Museum. Dankzij alle aankopen was het museum wereldwijd de eerste inrichting met reproducties van architectuurelementen en kunstwerken uit heel Europa. Sinds 1873 is een belangrijk deel van de collectie sculptuur- en architecturaafgietsels ondergebracht in de Cast Courts.

9. Wetenschap en opvoeding

De taken van het South Kensington Museum beperkten zich niet tot kunst, design en industriële vormgeving. In 1860 werd het Educational Museum opgericht. Deze afdeling weerspiegelde de vooruitgang van de industrialisering en haar voorbeeldcollectie moest de bezoeker tot bewuste consument opvoeden. De opvoedkundige taak was breed opgezet. De museale objecten moesten de artistieke vaardigheden van fabrikanten in het hele koninkrijk verbeteren en ze voorzagen de producten van een nieuwe afzetmarkt: de middenstand. Aan hand van de museumobjecten werd kennis opgedaan over verschillende kunstrichtingen en mechanische uitvindingen. De machinale verwerking en het industriële proces van de textielproductie waren naast chemische kleurtechnieken te zien. Actuele kennis werd ook door middel van modellen van moderne communicatiemiddelen naar overzeese gebieden overgebracht. In dit museum was een bereidingsproces te zien hoe uit planten en dieren eindproducten klaar voor de markt werden gemaakt. Hier werden de nieuwste reproductietechnieken voor het maken van hoogwaardige kopieën van kunstvoorwerpen tentoongesteld.

Toen koningin Victoria in 1899 de eerste steen voor de bouw van het Victoria and Albert Museum legde, kwam het tot een officiële scheiding van de museumcollecties. De afdeling voor wetenschap en opvoeding werd gescheiden van de collecties kunst en toegepaste kunst en werd ingelijfd bij het latere National Museum of Science and Industry.

10. De Arts and Craft beweging

De Art and Crafts beweging was een van de invloedrijkste hervormingsbewegingen op het gebied van kunst en vormgeving. Zij ontstond in de tweede helft van de 19^e eeuw als reactie op industriële productie en massaconsumptie. De beweging zette zich in voor eenvoud en goed materiaal bij de vormgeving van gebruiksvoorwerpen. Kunstcriticus en theoreticus John Ruskin en de kunstenaar William Morris hadden een fundamentele invloed op de Arts and Crafts beweging. Aangespoord door Ruskin, die droomde van werkplaatsen in de trant van een middeleeuwse gilde, stichtte William Morris in 1861 de firma Morris, Marshall & Faulkner. Zijn firma produceerde textiel, boeken, behang en meubels van hoge kwaliteit. Morris bewoog zich in kunstkringen met o.a. de schilder Edward Burne-Jones, de architect Philipp Webb en C.F.A. Voysey en de pottenbakker William de Morgan. Ze waren allemaal overtuigd dat echte kunst zich uit de ambachtelijke traditie van het kunsthandwerk ontwikkelde. De in 1888 opgerichte Arts and Crafts Society organiseerde tentoonstellingen voor kunsthandwerk en speelde met tijdschriften zoals *The Studio* en *Hobby Horse* een belangrijke rol in de verspreiding van de sociaal-esthetische ideeën van deze beweging.

De Arts and Crafts beweging is onlosmakelijk met het ontstaan van het South Kensington Museum verbonden. William Morris adviseerde het museum bij aankopen en de verzameling was een inspiratiebron voor zijn eigen werken. Het ontwerp van de Green Room in het South Kensington Museum was de eerste openbare opdracht voor de firma Morris, Marshall & Faulkner.

11. Inspiratie uit het verre oosten

De afdeling Japanse toegepaste kunst bestaat al sinds de oprichting van het Victoria and Albert Museum. Al voordat de havens van Japan werden geopend voor buitenlandse handelsschepen (1854) verzamelde het museum Japanse objecten. In 1865 doneerde koningin Victoria de diplomatische geschenken, die ze van de Japanse opperbevelhebber had gekregen en verrijkte hiermee de collectie. Voor hoogwaardige kunstvoorwerpen, die in Japan uitsluitend voor de export werden geproduceerd, werd op internationale

tentoonstellingen reclame gemaakt zodat ze in het westen erg populair waren. In de daaropvolgende decennia waren kunst, kunsthandwerk en vormgeving in Europa en Noord Amerika in de ban van het Japonisme - een bevlogenheid met alles wat Japans was.

Het Victoria and Albert Museum bezit ook een van de mooiste verzamelingen Chinese kunst. Chinese fabrikanten pasten hun producten al vrij snel aan de westerse smaak aan. De voorliefde voor objecten uit China en de zogeheten chinoiserieën bereikte in Engeland al rond 1750 haar hoogtepunt. Onder koningin Victoria nam het enthousiasme af, maar in bepaalde kunstkringen ontplooidde zich een echt interesse voor Chinese kunst. Ambtenaren faciliteerde de overdracht van goederen en kennis van traditionele ambachtstechnieken van China naar Engeland. Het South Kensington Museum gaf o.a. Stephen Bushell, de arts van de Britse ambassade in Peking, de opdracht om objecten voor het museum te verwerven. Ook werden objecten van privéverzamelaars, o.a. George Salting gekocht.

12. Inspiratie uit India

Het begin van de Indische collectie van het Victoria and Albert Museum is terug te leiden tot 1798, toen de Britse Oost-Indische Compagnie in Londen het India Museum stichtte. Op de wereldtentoonstelling van 1851 merkten Britse fabrikanten en ontwerpers de kwaliteit van de Indische werken op, die de Britse Oost-Indische Compagnie hier tentoonstelde. Ze zagen de mogelijkheden van de Indische patronen voor de Britse textielindustrie en de Government School of Design kocht op de wereldtentoonstelling Indische objecten voor hun voorbeeldcollectie. Een comité van de Society of Arts onder leiding van voorzitter Henry Cole moest verzekeren dat de regering de oprichting van een museum in Londen zou ondersteunen. In het museum zouden kunst, wetenschap, geschiedenis van de natuur en industrieproducten van India als studieverzameling worden gepresenteerd. Toen in 1879 het India Museum werd gesloten, verwierf het South Kensington Museum 19.000 objecten en daarmee het grootste deel van de verzameling van de Brits Oost-Indische Compagnie. Koningin Victoria, sinds 1876 Keizerin van India, opende in 1886 de 'Colonial and Indian Exhibition' in South Kensington. Opdat ook de eigentijdse kunst uit India in de verzameling werd ingevlochten, werd keramiek voor het museum gekocht, o.a. in de pottenbakkerij van de in 1857 opgerichte Art School van Bombay. De waardering voor het traditionele Indische kunsthandwerk komt ook naar voren in het 'Gezelschap voor de bevordering en het behoud van Indische kunst' en het 'Imperial Institute', die beide in de jaren negentig van de 18^e eeuw werden gesticht.

13. Inspiratie uit de Islam

Het interesse van het South Kensington Museum voor islamitische kunst is vooral terug te leiden op architect en ontwerper Owen Jones (1809-1874). Tussen 1832 en 1834 reisde Jones door Egypte, Syrië, Turkije en Spanje en studeerde islamitische kunst in het Alhambra in Granada. Hij roemde de islamitische kunst als bron van voortreffelijke vormgeving en zag de schat aan vormen als een voorbeeld voor consumenten en fabrikanten. Jones was ervan overtuigd dat de combinatie van geometrische vormen uit de islamitische kunst en nieuwe materialen zoals gietijzer de koers van de Europese architectuur en vormgeving zou kunnen bepalen.

Als eerste openbare instelling ter wereld creëerde het Museum of Ornamental Arts een voorbeeldcollectie van islamitische kunst. De objecten uit het Nabije en het Midden Oosten werden ingedeeld naar regio of land van herkomst, niet naar religieuze en culturele context. Veel islamitische objecten werden op de internationale tentoonstelling in South Kensington en op de Parijse wereldtentoonstelling tussen 1862 en 1900 verworven. Tegen het einde van de 19^e eeuw werden Britse officieren en koloniale ambtenaren met kennis van land en volk gerekruteerd als agenten van het South Kensington Museum. Een van hen was generaal-majoor Sir Robert Murdoch Smith. Dankzij zijn inzet werden bijna 2.000 Perzische werken aan de verzameling toegevoegd. De donatie van verzamelaar George Salting verriekte het museum aan het begin van de 20^e eeuw met uitstekende voorbeelden van islamitische ceramiek en metaalobjecten.

14. Het Victoria and Albert Museum

In 1891 stemde het parlement in met een uitbreiding van het South Kensington Museum. De architectuurcompetitie voor het nieuwe gebouw werd gewonnen door Aston Webb met zijn ontwerp in 'vrije renaissancestijl'. Op 17 mei 1899 legde koningin Victorie in haar laatste officiële optreden de eerste steen voor het nieuwe ingangsgedebouw en de galerieën aan de Cromwell Road. Ter nagedachtenis aan haar geliefde prins-gemaal en zijn voorliefde voor de kunsten doopte ze het South Kensington Museum om tot 'Victoria and Albert Museum'.

Op 26 juni 1909 opende koning Eduard VII het monumentale museumgebouw als 'Public Teaching Institution': de openbare instelling ter bevordering en ondersteuning van uitmuntende prestaties op het gebied van beeldende en toegepaste kunst. De op de façade aangebrachte beelden van Britse kunstenaars, architecten, schilders en beeldhouwers en de bustes van de kunsthandwerkers symboliseren de boodschap van het museum. De wetenschappelijke verzameling werd nu zowel institutioneel als ruimtelijk van de kunstverzameling gescheiden.

In 1911 werd de taak van het Victoria and Albert Museum gedefinieerd: de aanschaf en presentatie van objecten uit het kunsthandwerk ter bevordering van de vormgeving en de kwaliteit van Britse producten. In navolging van deze doelstelling werden de objecten in de verschillende afdelingen ingedeeld naar materiaal en productietechniek.

15. De invloed van het Victoria and Albert Museum

Gestimuleerd door de industrialisering werden na 1850 over de hele wereld musea voor kunst en nijverheid in navolging van het South Kensington model opgericht. Ze verenigden openbare collecties met tentoonstellingen, kunstscholen en bibliotheken.

Anders dan in kunstmusea stonden de objecten in dienst van de verbetering van commerciële producten. Bovendien moesten ze het brede publiek opvoeden in goede smaak: dit waren de nieuwe potentiële klanten.

Ook in de architectuur werd vaak het Engelse voorbeeld gevolgd. Veel gebouwen werden in de neorenaissance stijl gebouwd met rode baksteen, terracotta ornamenten en binnenhoven overkoepeld met ijzer en glas.

In Berlijn trad Victoria - de oudste dochter van Prins Albert, kroonprinses van Pruisen en later Keizerin Frederik (III) - in de voetsporen van haar vader. Het in 1867 opgerichte Gewerbe-Museum was een initiatief van de kroonprinses en de Berlijnse vereniging voor handwerkers. Objecten uit de verzameling van de Baron van Minutoli in Liegnitz vormden de basis van de museumcollectie. In 1881 nam het museum zijn intrek in het door Martin Gropius en Heino Schmieden ontworpen gebouw, dat in de neorenaissance stijl van het South Kensington Museum werd gebouwd.

In 1872 werd in Boedapest op besluit van het Hongaarse parlement het museum voor toegepaste kunst opgericht. Vanaf het begin verzamelde dit museum historische en eigentijdse objecten. In 1896 werd het museum gehuisvest in het prachtige Jugendstilgebouw waarin de Hongaarse ambachtstraditie wordt verbonden met koloniale architectuur en oriëntale elementen.

16. Inspiratie voor de 21ste eeuw

Tegenwoordig is het Victoria and Albert Museum een basis voor informatie, wetenschappelijk onderzoek en creativiteit voor iedereen. Voor ontwerpers van over de hele wereld is het museum een onmisbare bron van inspiratie, een unieke plaats voor rechnerche en voor de presentatie van hun werk. In 2007 werden 150 vooraanstaande kunstenaars, architecten en ontwerpers gevraagd een blad te creëren ter gelegenheid het 150ste jubileum van het museum in South Kensington. De enthousiaste reactie, waarvan hier een selectie te zien is, toont de diepe verbondenheid met het Victoria and Albert Museum. Ze laat ons op uitgebreide wijze zien, hoe goed ontwerp ons leven verrijkt en onze toekomst vormgeeft.

De verzamelingen van het V&A vormen een openbaar podium voor hedendaagse mode, scèneontwerp in film, theater en internet, voor binnenhuisarchitectuur, grafische vormgeving, sieradenontwerp en zilversmeedwerk, voor keramiek, meubels en digitale technologie en

voor het design van alledaagse gebruiksvoorwerpen - van auto's tot hoorapparaten. Het V&A inspireert kunstenaars, handwerkers, architecten, ingenieurs, fotografen, illustratoren, schrijvers en reclamedeskundigen. Met enthousiasme en veel vreugde snuffelen ze door de oude en nieuwe museumgalerieën en miljoenen bezoekers volgen hun voorbeeld.

Media in de tentoonstelling

Interactieve wereldkaart

Het Victoriaanse tijdperk

Wanneer wetenschappers praten over 19^e eeuw, beperken ze zich vaak niet tot de jaren tussen 1801 en 1900. Ondertussen bestaat er een wetenschappelijk consensus om over de lange 19^e eeuw te spreken. Deze eeuw begint met de Franse Revolutie van 1789 en eindigt met het begin van de eerste wereldoorlog in 1914. Industrialisering en kapitalisme hebben in Europa en Noord Amerika het beeld van deze lange eeuw bepaald. Er kwamen drastische veranderingen in de levenswijze van de geïndustrialiseerde maatschappijen en de sociale omwentelingen versplinterden de traditionele gedrags- en denkpatronen. De verkeersrevolutie en het zoeken naar werk bevorderden de mobiliteit. Steden groeiden - niet alleen in kwantitatief opzicht. Er ontstond een typisch moderne, stadse levenswijze, gevormd door de revolutionaire ontdekkingen van het industriële tijdperk.

Dit tijdperk vormde de context waarin de stichting en groei van het Victoria and Albert Museum plaatsvond. Om het voor de bezoekers makkelijker te maken zich in deze periode te kunnen inleven, zijn interactieve kaarttafels in de tentoonstelling geïntegreerd. Met behulp van een tijdlijn en acht typisch 19^e eeuwse fenomenen kunnen bezoekers op ontdekkingsreis gaan en verschillende wereldwijde gebeurtenissen nabeleven.

Een samenwerking tussen de Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland en 235Media, Keulen (grafische vormgeving, programmering en technische realisatie), Michael Jansen, Karsten Ley, Georgios Toubekis, RWTH Aachen (redactie).

Literair kabinet

Het literaire kabinet biedt bezoekers een inkijk in de Engelse literatuur van de 19^e eeuw. Het kabinet is omringd door dessins van William Morris, een van de belangrijkste vertegenwoordigers van de Arts and Crafts beweging. Via de audioguide kunnen teksten van Engelse auteurs en dichters worden beluisterd o.a. teksten van bekende schrijvers zoals Oscar Wilde en Charles Dickens en kunsttheoretische teksten van John Ruskin. De teksten zijn voorzien van een korte inleiding en een biografie. Een tijdlijn op de wanden van het kabinet geeft een overzicht van de voornaamste bijdragen aan de literatuurgeschiedenis van de 19^e eeuw.

Een samenwerking tussen de Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland en Norbert Lennartz, cultuur- en literatuurwetenschapper uit Bonn, sinds April 2011 professor voor Engelstalige literatuurwetenschap aan de universiteit van Keulen.

Ruimte zonder grenzen

Het Londense kristallen paleis van 1851

Driedimensionale reconstructie van het Crystal Palace

Het Crystal Palace werd in 1851 in Hyde Park gebouwd voor de eerste wereldtentoonstelling. Joseph Paxton ontwierp deze revolutionaire constructie van gietijzer en glas. Het Crystal Palace was 563 meter lang, 124 meter breed en 33 meter hoog. Het gebouw dat was gemaakt van geprefabriceerde bouwelementen werd een symbool van het industriële tijdperk.

Vanwege het grote succes van de tentoonstelling werd het gebouw na afloop van de wereldtentoonstelling afgebroken en verplaatst naar Sydenham Hill in Londen en uitgebreid. Meer dan zeventig jaar lang trok het Crystal Palace bezoekers, voordat het op 30 november 1936 door een brand werd verwoest.

De driedimensionale reconstructie laat bezoekers de ontstaansgeschiedenis van dit fascinerende glazen gebouw meebeleven - voor het eerst met 3D-brillen. De cameravlucht door de lege architectonische ruimte benadrukt de afmetingen van deze expositiehal en Victoriaanse beelden van de wereldtentoonstelling zijn te zien als driedimensionale scènes.

Een project van de Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland en de Architectura Virtualis GmbH in samenwerking met de TU Darmstadt, vakgebied IKA.

Catalogus

ART AND DESIGN FOR ALL The Victoria and Albert Museum

Formaat 24,5 x 28 cm
304 pagina's

Museumuitgave: 32 €
Boekhandelgave: Prestel, München, 39,95 €

Lopende en aankomende tentoonstellingen

Anime! High Art – Pop Culture

t/m 8 januari 2012

Sinds jaren beleeft Anime, de Japanse tekenfilm, wereldwijd een ware boom. De kleurrijke animatiefilms en series zitten boordevol energie. Anime zoals Akira, Prinses Mononoke, Pokémon, Maja de Bij, Wickie de Viking, Captain Future en Heidi hebben hun stempel gedrukt op de kunst en de popcultuur. Ze hebben een hoge artistieke kwaliteit en een goede verhaallijn. De Bundeskunsthalle presenteert in een omvangrijke tentoonstelling de geschiedenis, de esthetiek en het productieproces van deze Japanse animatiefilms. De begintijd, de grote filmsuccessen en de populaire tv-helden uit het einde van de jaren zeventig, en de meest actuele computerspellen, alles wordt in *Anime* in dramatische beeldspraak opgevoerd. De opzet van de tentoonstelling oriënteert zich naar de verschillende genres en biedt een zeer gevarieerde compilatie van productie, receptie, fancultuur en merchandise. Clips, zeldzame verzamelstukken en High Art uit de veer van bekende Anime-kunstenaars vullen het programma aan. Een filmprogramma begeleidt de tentoonstelling.

In samenwerking met het Deutsche Filmmuseum, Frankfurt am Main.

Dogon

Werelderfgoed uit Afrika

t/m 22 januari 2012

Lange tijd leefde het volk van de Dogon vrijwel geïsoleerd van vreemde invloeden in het prachtige landschap van het Plateau van Bandiagara, in het huidige Mali. Het nauwe samenspel tussen de natuur en haar bewoners bracht de UNESCO in 1989 ertoe het land van de Dogon met de klif van Bandiagara samen met de tradities van de Dogon toe te voegen aan de lijst van Werelderfgoed, als natuur- en cultuurerfgoed.

Meer dan 270 beeldhouwwerken, maskers en alledaagse voorwerpen uit particuliere en publieke verzamelingen uit de hele wereld documenteren waarom de Dogon vandaag de dag tot de belangrijkste Afrikaanse culturen worden gerekend. Sommige houtsculpturen, waarvan enkele ca. duizend jaar oud zijn, konden met behulp van wetenschappelijke analyse worden gedateerd, maar er is nog veel onbekend. Door de lange ontwikkelingsperiode en het relatieve isolement waarin ze leefden, hebben de verschillende Dogondorpen ieder een eigen stijl voortgebracht. De kunstzinnige vormen variëren van kleinschalige, figuratieve werken tot strakke, abstracte figuren, die curatrice en Dogon-deskundige Hélène Leloup aan de hand van opmerkelijke voorbeelden in beeld brengt.

Dogon – Werelderfgoed uit Afrika vormt de start van een nieuwe reeks tentoonstellingen in de Bundeskunsthalle, die gewijd zijn aan het Afrikaanse continent.

De tentoonstelling werd geconcipieerd door het Musée du quai Branly en was tussen 4 april en 24 juni in Parijs te bezichtigen.

Transformaties – ECHORAUM

t/m 15 januari 2012

In de zaal Echoraum (expositieruimte op de benedenetage) werkt de Bundeskunsthalle samen met een initiatief van Mischa Kuball: het Experimentallabor -1/MinusEins van de Hogeschool voor Mediakunst in Keulen.

Deze vijfde tentoonstelling in de Echoraum richt haar focus op het fenomeen transformatie.

Ménage à trios

Warhol, Basquiat, Clemente

10 februari t/m 20 mei 2012

De New Yorkse kunstscène van de jaren tachtig is legendarisch te noemen. Kunst speelde zich niet langer af in gesloten ruimtes, maar opende zich naar buiten toe. Tradities werden verbroken, oude waardes ad acta verworpen en kunstenaars werden (pop) sterren. Andy Warhol, Jean-Michel Basquiat en Francesco Clemente – drie protagonisten uit deze periode – worden in deze veelzijdige expositie voorgesteld. Centraal staan de gemeenschappelijke werken ‘Collaborations’ van de drie kunstenaars. Om het verschillende artistieke

temperament te benadrukken, worden ook individuele werken getoond. De jonge Michel Basquiat met zijn fervente mengelmoes van symbolen, pictogrammen en letters, doordrongen van betekenis, komt uit de graffitiscène. Hij is qua temperament de tegenpool van Andy Warhol, oprichter van de Popart, die met zijn heldere, koele stijl het grafische en seriële in de kunst introduceerde. De schilderijen van de Italiaans-Amerikaanse kunstenaar Francesco Clemente, een vertegenwoordiger van de Transavantgarde, werken op hun beurt droomachtig, mystiek, bijna surreëel. De gemeenschappelijke werken van de drie kunstenaars vormen een breuk met het concept van individualiteit en weerspiegelen de wederzijdse fascinatie, het nieuwe zelfbesef, hun sterrenstatus en de keerzijde van roem.

ECHORAUM 6

10 februari t/m 20 mei 2012

ECHORAUM is een samenwerking tussen de Bundeskunsthalle en verschillende internationale hogescholen voor mediakunst. De samenwerkingsverbanden wisselen iedere twee jaar. In de expositieruimte van de benedenverdieping presenteren studenten en afgestudeerde hun projecten. Met deze zesde tentoonstelling wordt de samenwerking met het -1/MinusEins Experimentallabor van de Hogeschool voor Mediakunst in Keulen afgesloten. De reeks wordt vervolgens voortgezet met een ander hogeschool.

Romy Schneider

6 april t/m 24 juni 2012

Romy Schneider is een van de belangrijkste Duitstalige actrices. Haar beeld heeft een vaste plek in het collectieve geheugen verworven. Naast Sissi, wiens image ze in Duitsland nooit helemaal achter zich heeft kunnen laten, is ze vanaf de jaren zeventig ook bekend als ster van de Franse film. De hommage in de Bundeskunsthalle concentreert zich vooral op haar publieke leven als ster en haar privéleven en volgt haar levensweg: de vroege rollen, haar moedige en consequente professionele emancipatie en de persoonlijke tragedies die eindigden in haar vroege dood. Beelden uit films, de pers en haar privéleven worden gecombineerd met filmclips. Media-installaties tonen het wisselspel tussen projectie en actieve zelfscenering. Bovendien toont de tentoonstelling talkrijke posters, kostuums, brieven, fanartikelen en foto's van Romy Schneider, haar filmpartners en haar familie.

PIXAR

25 Years of Animation

6 juli 2012 t/m 6 januari 2013

Finding Nemo, Toy Story, Cars en Ratatouille - met humor, een gevoel voor de juiste karakters en nieuwe animatietechnieken produceert het PIXAR-team sinds jaren de ene na de andere filmhit. Voor de 12 speelfilms en korte films die de studio tot dusver geproduceerd heeft, ontving men 14 Oscars en nog eens 36 nominaties. De tentoonstelling in de Bundeskunsthalle duikt in de wereld van de film en biedt een inkijk in de werkwijze van de studio's, die deel uitmaken van de Walt Disney Company. Schilderijen, tekeningen, papierwerken, maquettes, filmclips, documentaires en features tonen het creatieve en artistieke werk achter de innovatieve, computergeanimeerde films.

Wijzigingen voorbehouden!

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

Friedrich-Ebert-Allee 4, 53113 Bonn

Hoofd coporate communicatie Sven Bergmann

Telefon 0049 (0) 228 9171-204 Telefax 0049 (0) 228 9171-211

www.bundeskunsthalle.de / E-Mail: bergmann@bundeskunsthalle.de